

Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei

Distrib.: generală
16 decembrie 2010

Originalul: Limba engleză

Tradus și revizuit de IER
(ier.gov.ro)

Comitetul pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor

Recomandarea generală nr. 27 privind femeile în vârstă și protecția drepturilor lor fundamentale

Introducere

1. Comitetul pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor (denumit în continuare „Comitetul”), îngrijorat cu privire la numeroasele forme de discriminare cu care se confruntă femeile în vârstă și la faptul că drepturile acestora nu sunt abordate sistematic în rapoartele statelor părți, a hotărât, în cadrul celei de-a patruzeci și doua sesiuni, care a avut loc în perioada 20 octombrie-7 noiembrie 2008, în temeiul articolului 21 din Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei, să adopte o recomandare generală privind femeile în vârstă și protecția drepturilor lor fundamentale (denumită în continuare „Convenția”).

2. În decizia 26/III din 5 iulie 2002, Comitetul a recunoscut că Convenția „este un instrument important pentru abordarea chestiunii specifice a drepturilor fundamentale ale femeilor în vârstă”.¹ Recomandarea generală nr. 25 privind articolul 4 alineatul (1) din Convenție (măsuri temporare speciale) recunoaște, de asemenea, că vârsta este unul dintre motivele pentru care femeile pot suferi numeroase forme de discriminare. Comitetul a recunoscut în special necesitatea de a dispune de date statistice, defalcate pe vârstă și sex, pentru a evalua mai bine situația femeilor în vârstă.

3. Comitetul reafirmă angajamentele anterioare asumate în favoarea drepturilor femeilor în vârstă, astfel cum sunt consacrate, printre altele, în Planul internațional de acțiune de la Viena privind îmbătrânirea², în Declarația și Platforma de acțiune de la Beijing³, în Principiile Organizației Națiunilor Unite privind persoanele în vârstă (Rezoluția 46/91 a Adunării Generale, anexă), în Programul de acțiune al Conferinței Internaționale pentru Populație și

1 A se vedea *Documente oficiale ale Adunării Generale, cea de-a 57-a sesiune, Suplimentul nr. 38 (A/57/38, Partea întâi, capitolul I, decizia 26/III, și capitolul VII, pct. 430-436)*.

2 *Report of the World Assembly on Ageing (Raportul Adunării Mondiale privind îmbătrânirea), Viena, 26 iulie-6 august 1982* (publicație a Organizației Națiunilor Unite, nr. de vânzare E.I.16), capitolul VI, secțiunea A.

3 *Report of the Fourth World Conference on Women (Raportul celei de-a patra Conferințe Mondiale privind Îmbătrânirea), Beijing, 4-15 septembrie 1995* (publicație a Organizației Națiunilor Unite, nr. de vânzare E.96.IV.13), capitolul I, Rezoluția 1, anexele I și II.

Dezvoltare⁴, în Planul internațional de acțiune de la Madrid privind îmbătrânirea, adoptat în 2002⁵, în Comentariul general nr. 6 privind drepturile economice, sociale și culturale ale persoanelor în vârstă (1995) și Comentariul general nr. 19 privind dreptul la securitate socială (2008) ale Comitetului pentru drepturile economice, sociale și culturale.

Context

4. Potrivit cifrelor actuale ale Organizației Națiunilor Unite, se estimează că, în 36 de ani, vor exista, la nivel global, mai multe persoane de peste 60 de ani decât copii cu vârsta sub 15 ani. Se estimează că, până în 2050, numărul persoanelor în vârstă va fi de peste 2 miliarde, adică 22% din populația globală, o dublare fără precedent a actualului procent de 11% din populația cu vârsta de peste 60.

5. Analiza factorului gen în ceea ce privește îmbătrânirea arată că femeile trăiesc, în general, mai mult decât bărbații și că există mai multe femei în vârstă decât bărbați care trăiesc singure. Deși există 83 de bărbați pentru fiecare 100 de femei cu vârsta peste 60 de ani, există doar 59 de bărbați pentru fiecare 100 de femei cu vârsta peste 80 de ani. În plus, statisticile Departamentului pentru afaceri economice și sociale al Organizației Națiunilor Unite arată că 80% din bărbații de peste 60 de ani sunt căsătoriți, în comparație cu doar 48% din femeile în vârstă.⁶

6. Această îmbătrânire demografică fără precedent se datorează îmbunătățirii nivelului de trai și sistemelor de îngrijiri medicale de bază, precum și scăderii fertilității și creșterii longevității, și poate fi considerată rezultatul eforturilor de dezvoltare, fiind o tendință care va continua și va face din secolul al XXI-lea un secol al îmbătrânirii. Totuși, aceste schimbări demografice au implicații profunde asupra drepturilor omului și sporesc necesitatea de a aborda și soluționa cât mai repede problema discriminării cu care se confruntă femeile în vârstă, într-un mod mai cuprinzător și mai sistematic, pe baza dispozițiilor Convenției.

7. Atât țările dezvoltate, cât și țările în curs de dezvoltare se confruntă cu problema îmbătrânirii. Se preconizează că procentul persoanelor în vârstă din țările mai puțin dezvoltate va crește de la 8% în 2010 la 20% până în 2050⁷, în timp ce procentul copiilor va scădea de la 29 la 20%⁸. Numărul femeilor în vârstă care trăiesc în regiuni mai puțin dezvoltate va crește cu 600 de milioane în perioada 2010-2050.⁹ Această schimbare demografică creează provocări majore pentru țările în curs de dezvoltare. Îmbătrânirea

4 *Report of the International Conference on Population and Development (Raportul Conferinței Internaționale pentru Populație și Dezvoltare), Cairo, 5-13 septembrie 1994* (publicație a Organizației Națiunilor Unite, nr. de vânzare E.95.XIII.18), capitolul I, rezoluția 1, anexă.

5 *Report of the Second World Assembly on Ageing (Raportul celei de-a Doua Adunări Mondiale privind Îmbătrânirea), Madrid, 8-12 aprilie 2002* (publicație a Organizației Națiunilor Unite, nr. de vânzare E.02.IV.4), capitolul I, rezoluția 1, anexa II.

6 Departamentul pentru afaceri economice și sociale al Organizației Națiunilor Unite, *Population Ageing and Development 2009 Chart* (document cu grafice privind îmbătrânirea populației și dezvoltarea, elaborat în 2009), disponibil la <http://www.un.org/esa/population/publications/ageing/ageing2009.htm>.

7 Ibid.

8 Departamentul pentru afaceri economice și sociale al Organizației Națiunilor Unite, Divizia pentru Populație, *World Population Prospects: The 2008 Revision Population Database* (raportul Perspective privind populația lumii: Ediția revizuită 2008 - bază de date demografice), <http://esa.un.org/unpp/index.asp?panel=1>.

9 Ibid.

societății este o tendință bine stabilită și un fenomen important în majoritatea țărilor dezvoltate.

8. Femeile în vârstă nu sunt un grup omogen. Acestea sunt foarte diferite din punctul de vedere al experiențelor, cunoștințelor, abilităților și competențelor, dar situația lor economică și socială depinde de o serie de factori demografici, politici, de mediu, culturali, sociali, individuali și familiali. Contribuția adusă de femeile în vârstă în viața publică și privată, în calitatea lor de lideri în comunitatea lor, antreprenoare, îngrijitoare, consiliere și mediatore, printre altele, este de neprețuit.

Scopul și obiectivul recomandării

9. Prezenta recomandare generală privind femeile în vârstă și promovarea drepturilor acestora analizează relația dintre articolele Convenției și îmbătrânire. Aceasta identifică multiplele forme de discriminare cu care se confruntă femeile pe măsură ce îmbătrânesc, prezintă conținutul obligațiilor care trebuie asumate de statele părți în ceea ce privește îmbătrânirea cu demnitate și drepturile femeilor în vârstă și include recomandări adresate guvernanților privind integrarea răspunsurilor acestora la preocupările femeilor în vârstă în strategiile naționale, inițiativele de dezvoltare și acțiunile pozitive, astfel încât femeile în vârstă să poată participa pe deplin la viața societății, fără discriminare și în condiții de egalitate cu bărbații.

10. De asemenea, recomandarea generală oferă statelor părți orientări cu privire la includerea situației femeilor în vârstă în rapoartele lor privind punerea în aplicare a Convenției. Eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femeile în vârstă poate fi realizată numai prin respectarea și protejarea deplină a demnității lor și a dreptului lor la integritate și autodeterminare.

Domenii specifice de interes

11. Deși atât bărbații, cât și femeile se confruntă cu discriminarea pe măsură ce îmbătrânesc, femeile în vârstă experimentează în mod diferit îmbătrânirea. Efectele inegalității de gen experimentate de-a lungul întregii vieți se agravează la bătrânețe, având deseori la bază norme culturale și sociale profund înrădăcinate. Discriminarea cu care se confruntă femeile în vârstă este adesea rezultatul alocării inechitabile a resurselor, al reținerii tratamentelor, al indiferenței și al accesului limitat la serviciile de bază.

12. Formele concrete de discriminare împotriva femeilor în vârstă pot varia considerabil în diferite circumstanțe socio-economice și medii socio-culturale, în funcție de egalitatea de șanse și în ceea ce privește posibilitatea de a face alegeri în materie de educație, ocupare a forței de muncă, sănătate, familie și viață privată. În multe țări, femeile în vârstă se confruntă cu probleme precum lipsa competențelor în domeniul telecomunicațiilor, lipsa accesului la o locuință adecvată, la serviciile sociale și la Internet, singurătatea și izolarea. Femeile în vârstă care trăiesc în zonele rurale sau în cartiere marginase suferă adesea din cauza lipsei acute a mijloacelor de bază pentru subzistență, a siguranței veniturilor, a accesului la asistență medicală, a informațiilor cu privire la drepturile lor și exercitarea acestora, precum și cu privire la beneficiile la care au dreptul.

13. Discriminarea cu care se confruntă femeile în vârstă este deseori multidimensională, factorul vârstă agravând alte forme de discriminare bazată pe sex, origine etnică, dizabilitate, nivelul de sărăcie, orientarea sexuală și identitatea de gen, statutul de migrant, starea civilă și situația familială, nivelul de alfabetizare și alte motive. Femeile în vârstă care aparțin grupurilor minoritare, etnice sau indigene, strămutate în interiorul țării sau apatride se confruntă adesea cu o discriminare disproporționată.

14. Multe femei în vârstă sunt neglijate deoarece se consideră că nu mai sunt utile din punct de vedere economic și reproductiv și sunt considerate o povară pentru familiile lor. Văduvia și divorțul sunt factori agravanți ai discriminării, în timp ce lipsa accesului sau accesul limitat la serviciile medicale pentru tratarea bolilor și afecțiunilor, precum diabetul, cancerul, hipertensiunea, bolile cardiace, cataracta, osteoporoza și Alzheimer, împiedică femeile în vârstă să își exercite pe deplin drepturile lor fundamentale.

15. Pentru a asigura dezvoltarea deplină și progresul femeilor, este necesară o abordare care ține seama de întregul ciclu al vieții, care recunoaște și abordează diferitele etape ale vieții femeilor – copilărie, adolescență, maturitate și bătrânețe – și efectele – fiecărei etape asupra exercitării drepturilor omului de către femeile în vârstă. Drepturile consacrate de Convenție sunt aplicabile în toate etapele vieții unei femei. Cu toate acestea, în multe țări, discriminarea pe criterii de vârstă este încă tolerată și acceptată la nivel individual, instituțional și politic, și în puține țări există legi care interzic discriminarea bazată pe vârstă.

16. Stereotipizarea de gen, practicile tradiționale și cutumiare pot avea efecte negative asupra tuturor aspectelor vieții femeilor în vârstă, în special cele cu dizabilități, inclusiv asupra relațiilor familiale, a rolului lor în comunitate, a descrierii lor în mass-media, a comportamentului angajatorilor, a furnizorilor de servicii medicale și de altă natură, și pot avea ca rezultat violențe fizice, precum și abuzuri psihologice, verbale și financiare.

17. Discriminarea față de femeile în vârstă se manifestă adesea prin restricții care împiedică participarea acestora la viața politică și procesele decizionale. De exemplu, lipsa documentelor de identificare sau a mijloacelor de transport le pot împiedica să voteze. În unele țări, femeile în vârstă nu pot să înființeze asociații ori alte grupuri neguvernamentale sau să se alătore acestora pentru a-și apăra drepturile. În plus, vârsta obligatorie de pensionare poate fi mai mică pentru femei decât pentru bărbați, ceea ce poate constitui o discriminare împotriva femeilor, inclusiv a celor care își reprezintă guvernul la nivel internațional.

18. Femeile în vârstă care sunt refugiate, apatride sau solicitante de azil, precum și cele care sunt lucrătoare migrante sau strămutate în interiorul țării lor, se confruntă adesea cu discriminare, abuzuri și neglijență. Femeile în vârstă afectate de strămutarea forțată sau apatridie pot suferi de sindrom de stres post-traumatic, care poate să nu fie recunoscut sau tratat de către furnizorii de servicii medicale. Uneori, femeilor în vârstă refugiate sau strămutate în interiorul țării li se refuză accesul la îngrijiri medicale întrucât acestea nu au un statut juridic sau documente legale și/sau sunt relocate departe de unități de asistență medicală. De asemenea, acestea pot întâmpina bariere culturale și lingvistice, care le împiedică accesul la servicii.

19. Angajatorii consideră deseori că femeile în vârstă sunt investiții neprofitabile în educație și formare profesională. De asemenea, femeile în vârstă nu beneficiază de șanse egale de a dobândi competențe în tehnologia modernă a informației și nici de resursele pentru a cumpăra echipamentele necesare. Multe femei în vârstă sărace, în special cele cu dizabilități și cele care trăiesc în zonele rurale, sunt private de dreptul la educație și nu beneficiază deloc sau aproape deloc de o educație formală sau informală. Analfabetismul și lipsa competențelor de numerație pot să limiteze considerabil participarea deplină a femeilor în vârstă la viața publică și politică și la economie, precum și accesul acestora la o serie de servicii, drepturi și activități recreative.

20. În sectorul formal al ocupării forței de muncă sunt mai puține femei decât bărbați. De asemenea, există tendința ca femeile să fie plătite mai puțin decât bărbații pentru aceeași activitate sau pentru o activitate cu aceeași valoare. În plus, discriminarea bazată pe gen, cu care femeile se confruntă întreaga viață în domeniul ocupării forței de muncă, are efecte cumulative în timp, astfel încât, la bătrânețe, acestea au venituri și pensii disproporționat de scăzute în comparație cu bărbații, sau chiar nu au deloc pensie. În Comentariul general nr. 19, Comitetul pentru drepturile economice, sociale și culturale recunoaște că, în majoritatea

statelor, vor fi necesare sisteme de pensii necontributive, întrucât este improbabil ca sistemele contributive să poată acoperi toate persoanele [punctul 4 litera (b)], în timp ce articolul 28 alineatul (2) litera (b) din Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități prevede programe de protecție socială a femeilor în vârstă, în special a celor cu dizabilități. Întrucât valoarea pensiei pentru limită de vârstă care trebuie plătită este, de regulă, strâns legată de veniturile obținute în timpul vieții active, femeile în vârstă ajung deseori să aibă pensii mai mici decât cele ale bărbaților. În plus, femeile în vârstă sunt în mod special afectate de discriminarea bazată pe vârstă și gen, rezultând o situație în care vârsta de pensionare obligatorie pentru femei este diferită de cea pentru bărbați. Femeile ar trebui să aibă posibilitatea de a-și alege vârsta de pensionare, astfel încât să fie protejat dreptul femeilor în vârstă de a continua să muncească, dacă doresc acest lucru, pentru a acumula, după caz, prestații de pensie în condiții de egalitate cu bărbații. Este cunoscut faptul că multe femei în vârstă au în grijă persoane care depind de ele, cum ar fi copii mici, soți/parteneri sau părinți ori rude foarte în vârstă, iar uneori sunt singurele care îi îngrijesc. Costul financiar și emoțional al acestei îngrijiri neplătite este rareori recunoscut.

21. Dreptul femeilor în vârstă la autodeterminare și la consimțământul cu privire la asistența medicală nu sunt întotdeauna respectate. Serviciile sociale destinate femeilor în vârstă, inclusiv cele de îngrijire pe termen lung, ar putea fi reduse în mod disproporționat în cazul unei reduceri a cheltuielilor publice. Există tendința ca afecțiunile și bolile fizice și mentale din perioada post-menopauză și în perioada ulterioară vârstei procreării, precum și alte boli legate de vârstă și specifice genului, să fie neglijate de cercetări, studiile academice, politicile publice și furnizarea de servicii. Informațiile privind sănătatea sexuală și HIV/SIDA sunt rareori furnizate într-o formă acceptabilă, accesibilă și adecvată pentru femeile în vârstă. Multe femei în vârstă nu au asigurare privată de sănătate sau sunt excluse din sistemele publice de asigurări de sănătate, întrucât acestea nu au contribuit la niciun sistem de sănătate în timpul vieții active pentru că au desfășurat activități neoficiale sau au oferit servicii de asistență neplătite.

22. Este posibil ca o femeie în vârstă să nu poată beneficia de alocații pentru susținerea familiei dacă nu este mama sau tutorele legal al copiilor aflați în îngrijirea sa.

23. Sistemele de microcreditare și de finanțare impun, de regulă, limite de vârstă sau alte criterii care împiedică accesul femeilor în vârstă la acestea. Multe femei în vârstă, în special cele care sunt imobilizate în casă, nu pot participa la activități culturale, recreative și comunitare, ceea ce le izolează și are un impact negativ asupra bunăstării lor. Adesea, nu se acordă suficientă atenție mijloacelor necesare pentru a duce o viață independentă, cum ar fi posibilitatea de a dispune de un asistent personal, de o locuință adecvată, de echipamente de mobilitate, inclusiv posibilitatea de amenajare a locuinței pentru a asigura accesibilitatea acesteia.

24. În multe țări, majoritatea femeilor în vârstă trăiesc în zone rurale unde accesul la servicii este și mai dificil din cauza vârstei lor și a nivelului lor de sărăcie. Multe dintre ele primesc sume de bani insuficiente sau la intervale neregulate de la copiii lor care sunt lucrători migranți, iar unele nu primesc nimic. Privarea de dreptul la apă, hrană și o locuință este la ordinea zilei pentru multe femei în vârstă sărace din zonele rurale. Este posibil ca femeile în vârstă să nu își poată permite o alimentație adecvată din cauza unei combinații de factori precum prețul ridicat al alimentelor și veniturile insuficiente de care dispun acestea—, din cauza discriminării lor în domeniul ocupării forței de muncă—, și dificultățile de acces la securitatea socială și la resurse. Lipsa accesului la transport poate împiedica femeile în vârstă să aibă acces la serviciile sociale sau să participe la activități comunitare și culturale. O astfel de lipsă poate fi cauzată de faptul că femeile în vârstă au venituri mici și de absența unor politici publice adecvate, care să asigure un transport public accesibil și la un cost rezonabil, care să răspundă nevoilor acestora.

25. Schimbările climatice au efecte specifice asupra femeilor, în special asupra femeilor în vârstă, care, din cauza particularităților lor fiziologice, a condiției lor fizice, a vârstei și a sexului lor, precum și a normelor și rolurilor sociale și a distribuirii inechitabile a ajutoarelor și resurselor, bazată pe ierarhiile sociale, sunt în mod special defavorizate în cazul producerii unor dezastruri naturale. Accesul limitat al acestora la resurse și la procesele decizionale le sporește vulnerabilitatea la schimbările climatice.

26. Conform anumitor legi și practici cutumiare, femeile nu au dreptul de a moșteni și administra bunurile regimului matrimonial ales, după moartea soțului lor. Unele sisteme juridice prevăd o compensație care le oferă văduvelor alte resurse menite să le garanteze siguranța materială, cum ar fi ajutoarele de sprijinire a văduvelor, care sunt plătite din patrimoniul defunctului. Cu toate acestea, astfel de dispoziții sunt rareori aplicate în practică, iar văduvele sunt deseori lăsate fără mijloace financiare. Unele legi discriminează în special văduvele mai în vârstă, iar unele văduve sunt victime ale „deposedării de bunuri”.

27. Femeile în vârstă sunt deosebit de expuse exploatării și abuzului, inclusiv abuzului economic, atunci când capacitatea lor juridică este delegată unor avocați sau membri ai familiei, fără consimțământul lor.

28. Recomandarea generală nr. 21 (1994) a Comitetului prevede că „o căsătorie poligamă contravine dreptului femeilor la egalitate cu bărbații și poate avea consecințe emoționale și financiare atât de grave pentru ele și pentru persoanele aflate în întreținerea lor încât astfel de căsătorii ar trebui descurajate și interzise” (punctul 14). Cu toate acestea, poligamia este încă practică în multe state părți și multe femei trăiesc în relații de acest tip. În cadrul căsătoriilor poligame, soțiile mai în vârstă sunt adesea neglijate, având în vedere că se consideră că nu mai sunt active din punct de vedere reproductiv sau utile din punct de vedere economic.

Recomandări

Aspecte generale

29. Statele părți trebuie să recunoască faptul că femeile în vârstă reprezintă o resursă importantă pentru societate și au obligația de a lua toate măsurile adecvate, inclusiv legislative, pentru a elimina discriminarea împotriva acestora. Statele părți ar trebui să adopte politici și măsuri adecvate vârstei și genului, inclusiv măsuri temporare speciale, în conformitate cu articolul 4 alineatul (1) din Convenție și cu Recomandarea generală nr. 23 (1997) și Recomandarea generală nr. 25 (2004) ale Comitetului, pentru a asigura participarea deplină și efectivă a femeilor în vârstă la viața politică, socială, economică, culturală și civilă, precum și în orice alt sector al societății lor.

30. Statele părți au obligația de a asigura dezvoltarea deplină și progresul femeilor pe toată durata vieții lor, în perioadele de pace și conflict, precum și în cazul oricărui dezastru natural sau provocat de om. Prin urmare, statele părți ar trebui să se asigure că niciuna dintre dispozițiile legale, politicile și intervențiile menite să contribuie la dezvoltarea deplină și progresul femeilor nu discriminează femeile în vârstă.

31. Statele părți ar trebui să țină seama de natura multidimensională a discriminării împotriva femeilor și să se asigure că principiul egalității de gen se aplică pe întreaga durată a vieții femeilor, atât în legislație, cât și în punerea în aplicare concretă a acestora. În acest sens, statele părți sunt îndemnate să abroge sau să modifice legile, reglementările și practicile existente care discriminează femeile în vârstă și să se asigure că legislația interzice discriminarea bazată pe vârstă și sex.

32. Pentru a sprijini reforma legislativă și elaborarea politicilor, statele părți sunt îndemnate să colecteze, să analizeze și să disemineze date defalcate pe vârstă și sex, astfel

încât să dispună de informații cu privire la situația femeilor în vârstă, inclusiv a celor care trăiesc în zone rurale, în zone de conflict, care aparțin unor grupuri minoritare și care au dizabilități. Aceste date ar trebui să se concentreze în special, printre altele, asupra sărăciei, analfabetismului, violenței, muncii neplătite, inclusiv asupra îngrijirilor acordate persoanelor care au sau sunt afectate de HIV/SIDA, migrației, accesului la asistență medicală, locuințelor, beneficiilor sociale și economice și ocupării forței de muncă.

33. Statele părți ar trebui să le ofere femeilor în vârstă informații cu privire la drepturile lor și la modalitățile în care pot avea acces la servicii juridice. Acestea ar trebui să asigure formarea membrilor poliției și sistemului judiciar și a personalului serviciilor de asistență juridică și parajudicială cu privire la drepturile femeilor în vârstă, precum și să sensibilizeze și să instruiască personalul autorităților și instituțiilor publice cu privire la problemele legate de vârstă și gen care afectează femeile în vârstă. De asemenea, femeile în vârstă cu dizabilități ar trebui să dispună de informații, servicii juridice, căi de atac și despăgubiri efective, fiind asigurată accesibilitatea acestora.

34. Statele părți ar trebui să le ofere femeilor în vârstă mijloacele necesare pentru a solicita și obține reparații pentru încălcarea drepturilor lor, inclusiv a dreptului de a administra bunuri, și să se asigure că acestea nu sunt private de capacitatea lor juridică din motive arbitrare sau discriminatorii.

35. Statele părți ar trebui să se asigure că schimbările climatice și măsurile de reducere a riscului de dezastre sunt adaptate la gen și la nevoile și vulnerabilitățile femeilor în vârstă. Statele părți ar trebui, de asemenea, să faciliteze participarea femeilor în vârstă la luarea deciziilor legate de adaptarea la schimbările climatice și atenuarea acestora.

Stereotipurile

36. Statele părți au obligația de a elimina stereotipurile negative și de a modifica tiparele sociale și culturale de conduită care sunt prejudiciabile și dăunătoare pentru femeile în vârstă, pentru a combate abuzurile fizice, sexuale, psihologice, verbale și economice la care sunt supuse femeile în vârstă, inclusiv cele cu dizabilități, din cauza stereotipurilor negative și a practicilor culturale dăunătoare.

Violența

37. Statele părți au obligația de a elabora o legislație care să recunoască faptul că femeile în vârstă, inclusiv cele cu dizabilități, sunt victime ale violenței, inclusiv violența în familie, sexuală și violența în mediul instituțional, și care să o interzică. Statele părți au obligația de a ancheta, a judeca și a pedepsi toate actele de violență săvârșite împotriva femeilor în vârstă, inclusiv cele comise în temeiul practicilor și credințelor tradiționale.

38. Statele părți ar trebui să acorde o atenție specială violențelor la care sunt supuse femeile în vârstă în perioadele de conflict armat, efectelor pe care le au conflictele armate asupra vieții femeilor în vârstă și contribuției pe care o pot aduce acestea la soluționarea pașnică a conflictelor și la procesele de reconstrucție. Statele părți ar trebui să acorde atenția cuvenită situației femeilor în vârstă atunci când iau măsuri în ceea ce privește violența sexuală, strămutările forțate și situația refugiaților în timpul conflictelor armate. Atunci când abordează astfel de probleme, statele părți ar trebui să țină seama de rezoluțiile relevante ale Organizației Națiunilor Unite privind femeile, pacea și securitatea, în special de rezoluțiile 1325 (2000), 1820 (2008) și 1889 (2009) ale Consiliului de Securitate.

Participarea la viața publică

39. Statele părți au obligația de a se asigura că femeile în vârstă au oportunitatea de a participa la viața publică și politică și de a deține funcții publice la toate nivelurile și că dețin

documentele necesare pentru a se putea înscrie în registrul electoral pentru a vota și pentru a candida la alegeri.

Educația

40. Statele părți au obligația de a asigura egalitatea de șanse în domeniul educației pentru femeile de toate vârstele și accesul femeilor în vârstă la programele de educație a adulților și la oportunitățile de învățare pe tot parcursul vieții, precum și la informațiile educaționale de care au nevoie pentru bunăstarea lor și a familiei lor.

Munca și prestațiile de pensie

41. Statele părți au obligația de a ajuta femeile în vârstă să aibă acces la activități remunerate, fără discriminare bazată pe vârsta și sexul lor. Statele părți ar trebui să se asigure că se acordă o atenție specială soluționării problemelor cu care s-ar putea confrunta femeile în vârstă în viața lor profesională și că acestea nu sunt forțate să se pensioneze anticipat sau să adopte soluții similare. Statele părți ar trebui, de asemenea, să monitorizeze impactul diferențelor de remunerare pe criterii de gen asupra femeilor în vârstă.

42. Statele părți au obligația de a se asigura că vârsta de pensionare din sectorul public și din cel privat nu discriminează femeile. Prin urmare, acestea trebuie să se asigure că politicile în materie de pensii nu sunt discriminatorii în niciun fel, chiar și în cazul în care femeile optează pentru pensionarea anticipată, și că toate femeile în vârstă care au desfășurat o activitate profesională beneficiază de pensii adecvate. Statele părți ar trebui să adopte toate măsurile corespunzătoare, inclusiv, dacă este necesar, măsuri temporare speciale pentru a garanta aceste pensii.

43. Statele părți ar trebui să se asigure că femeile în vârstă, inclusiv cele care au în îngrijire copii, au acces la prestații sociale și beneficii economice adecvate, cum ar fi indemnizația pentru creșterea copilului, precum și la tot sprijinul necesar pentru îngrijirea părinților sau a rudelor foarte în vârstă.

44. Statele părți ar trebui să acorde tuturor femeilor, care nu au altă pensie sau nu au siguranța unui venit suficient, pensii de tip necontributiv adecvate, în condiții de egalitate cu bărbații, și să prevadă indemnizații finanțate de stat pentru femeile în vârstă, în special cele care trăiesc în zone izolate sau rurale, asigurând accesibilitatea acestora.

Sănătatea

45. Statele părți ar trebui să adopte o politică cuprinzătoare în domeniul sănătății, menită să protejeze nevoile specifice ale femeilor în vârstă în materie de sănătate, în conformitate cu Recomandarea generală nr. 24 (1999) a Comitetului privind femeile și sănătatea. O astfel de politică ar trebui să asigure tuturor femeilor în vârstă servicii de asistență medicală accesibile și la prețuri rezonabile, scutindu-le de plata serviciilor neacoperite de asigurări, dacă este cazul, să asigure formarea cadrelor medico-sanitare în bolile geriatrice, și să furnizeze medicamente pentru tratarea bolilor cronice și netransmisibile legate de vârstă, servicii medicale și de asistență socială pe termen lung, inclusiv îngrijiri care să permită o viață independentă și îngrijiri paliative. Măsurile privind îngrijirea pe termen lung ar trebui să includă intervenții care să promoveze schimbările de comportament și legate de stilul de viață, cum ar fi adoptarea unei alimentații sănătoase și a unui stil de viață activ, pentru a întârzia apariția unor probleme de sănătate, precum și furnizarea de servicii medicale la prețuri accesibile, inclusiv pentru depistarea și tratarea bolilor, în special a celor mai frecvente în rândul femeilor în vârstă. Politicile de sănătate trebuie, de asemenea, să garanteze că asistența medicală acordată femeilor în vârstă, inclusiv celor cu dizabilități, se bazează pe consimțământul liber și informat al persoanelor în cauză.

46. Statele părți ar trebui să adopte programe speciale adaptate nevoilor fizice, mentale, emoționale și în materie de sănătate ale femeilor în vârstă, care să vizeze în special femeile aparținând minorităților și cele cu dizabilități, precum și femeile care au în îngrijire nepoți și alți membri tineri ai familiei, care depind de ele, ca urmare a emigrării părinților tineri adulți, și femeile care îngrijesc membri ai familiei care au sau sunt afectați de HIV/SIDA.

Independența economică

47. Statele părți au obligația de a elimina toate formele de discriminare împotriva femeilor în vârstă din viața economică și socială. Acestea ar trebui să elimine toate obstacolele care sunt legate de vârstă și sex, care împiedică accesul la credite agricole și împrumuturi, și să asigure femeilor-fermier în vârstă care cultivă pământul și celor care dețin suprafețe mici de teren posibilitatea de a cumpăra utilaje adecvate. Statele părți ar trebui să creeze sisteme speciale de sprijin și de microcredite fără garanții, precum și să încurajeze înființarea de microîntreprinderi de către femeile în vârstă. Ar trebui să fie create spații destinate activităților recreative pentru femeile în vârstă și ar trebui să fie furnizate servicii de îngrijire și sprijin pentru femeile în vârstă care nu își pot părăsi locuința. Statele părți ar trebui să asigure mijloace de transport accesibile și adecvate pentru a le permite femeilor în vârstă, inclusiv celor care trăiesc în zonele rurale, să participe la viața economică și socială, inclusiv la activitățile comunitare.

Prestații sociale

48. Statele părți ar trebui să ia măsurile necesare pentru a asigura accesul femeilor în vârstă la locuințe adecvate, care le îndeplinesc nevoile specifice, și să elimine toate barierele, arhitecturale și de altă natură, care împiedică mobilitatea persoanelor în vârstă și care le obligă să stea izolate. Statele părți ar trebui să furnizeze servicii sociale care să permită femeilor în vârstă să rămână în locuințele lor și să trăiască independent cât mai mult timp. Legile și practicile care afectează negativ dreptul femeilor în vârstă la locuințe, terenuri și bunuri ar trebui eliminate. Statele părți ar trebui, de asemenea, să protejeze femeile în vârstă împotriva evacuărilor forțate și a riscului de a rămâne fără adăpost.

Femeile în vârstă din mediul rural și alte grupuri de femei în vârstă vulnerabile

49. Statele părți ar trebui să se asigure că femeile în vârstă sunt luate în considerare și reprezentate în procesele de planificare a dezvoltării urbane și rurale. Statele părți ar trebui să asigure accesul femeilor în vârstă la servicii de furnizare a apei și energiei electrice și a altor utilități, la prețuri accesibile. Politicile care vizează sporirea accesului la apă sigură și la o salubritate adecvată ar trebui să garanteze că echipamentele tehnice aferente acestor servicii sunt accesibile și că utilizarea lor nu necesită o forță fizică prea mare.

50. Statele părți ar trebui să adopte legi și politici adecvate, care țin seama de vârstă sau de aspectele legate de gen, pentru a asigura protecția femeilor în vârstă refugiate sau apatride, precum și a celor care au fost strămutate în interiorul țării lor sau care sunt lucrătoare migrante.

Căsătoria și viața de familie

51. Statele părți au obligația de a abroga orice lege care discriminează femeile în vârstă în privința aspectelor legate de căsătorie și în cazul dizolvării acesteia, inclusiv în ceea ce privește bunurile și moștenirea.

52. Statele părți trebuie să abroge toate legile care discriminează văduvele în vârstă în ceea ce privește bunurile și moștenirea și să le protejeze împotriva deposedării de terenuri. Acestea trebuie să adopte legi privind succesiunea ab intestat, care să respecte obligațiile care le revin în temeiul Convenției. În plus, acestea ar trebui să ia măsuri pentru a pune capăt

practicilor prin care femeile în vârstă sunt forțate să se căsătorească împotriva voinței lor și să se asigure că succesiunea nu este condiționată de căsătoria forțată cu un frate al soțului lor decedat sau cu orice altă persoană.

53. Statele părți ar trebui să descurajeze și să interzică uniunile poligame, în conformitate cu Recomandarea generală nr. 21, și să se asigure că, la moartea unui soț poligam, patrimoniul acestuia este împărțit în mod egal între soțiile sale și respectiv copiii lor.
